

Minner om han «Bjønn-Erik» på Strømsør i Bardu

Han Erik Simonsen «Øren» kom fra Strømmen som ligger mellom Tynset og Alvdal. Foreldrene hans var ho Sigrd Eriksdr. og han Simon Simonsen fra den eldgamle ættegården «Øren». Gården ligger ved Glomma og slekten bor der ennå. Det var store barneflokker i hver familie i bygdene ved Tynset og det var ikke uvanlig at søskenbarn og slekt giftet seg med hverandre også der i bygdene. Og mange av Eriks slekt var allerede reist nordover til Bardu og kom til Viken og Øytangen og Strømsli, Rydningen.

Han Erik var født i året 1813, hans mor døde og derfor kom han etter opp til Bardu i 1819 etter sine onkler og tanter. Da var han bare seks år gl. og han kom da til Nymo i Målselva til han Lars Jonsen Holen og ho Malena Nygård fra Vingelen. (Muligens var det slekt fra Tynset). Der ble han gjetergutt som seksåring, en hard og farlig jobb for en liten gutt. Det var vel kanskje der på Nymo han fikk «teften» av bjørnen som så ofte var utenfor fjøsgrinden på Nymo og ventet på buskapen og slo ihjel dyrene deres.

Men han Erik ble bare en tid der på Nymo og kom tilbake til sine slektninger på Viken, hvor han ble visergutt og måtte traske gjennom ville urskogen til Laberg i Salangsdalen på handel med tunge bærer på opptil tyve kilo. Det ble tungt for en liten gutt, det sies at for disse strabasene fikk han et men i hoften som han ble å plaget med hele livet. Når man idagen kjører med bil den lange veien som Erik måtte traske, så skjønner man vel det at gutten måtte lide. Men Erik han ble dreng der på Viken oppover årene, der han vaks opp i sine ungdomsår og fikk krefter. Erik var av gammel jeger-slekt, så det var jaktånden han hadde i blodet, jordbru tenkte han mindre på.

Da han var 24 år gl. ble han gift med Kirsti Larsdr. Fåsetbruen, hun var født i 1813. Hennes foreldre var Lars Iversen Vangen fra Fådalen og Berit Ellevsdr. Dalstrøen. Far til Kirsti kjørte seg ihjel det året hun ble født, så moren giftet seg opp igjen. Kirsti kom bare ti år gl. til sin onkel Halvor Øytangen i Bardu og der vaks hun opp som gjeterjente. Men i 1837 ble hun gift med han Erik Øren og bodde der på Øytangen. Og der er eldste dattera født, ho Berit, i 1838. Det var i 1837 at det giftet seg tre unge par i Bardu. Det var Storelvdølene Sevald Pedersen Tamburstuen f. 1813. På Strømsmo traff han Ingrid Pedersdr. f. 1816 Ljørdet Tynset. Sevald døde bare 53 år gammel, men Ingrid ble 95 år. Den andre brudgommen var han Hallstein Toresen Trønnes fra Storelvdal f. 1809, gift med Gjertrud Halvorsdr. Smebakken f. 1804. De hadde fått ei datter (Helene f. 1830) der i Storelvdal. Foreldrene satte seg imot ekteskap med han Hallstein. Hun ble jaget hjemmefra og var kommet til Trondhjem, hun hadde ei kiste med etter sin bestemor. Da foreldrene fikk høre om flukten sendte de drengen etter til Trondhjem og tok kisten fra dem. Han Hallstein Toresen døde bare 43 år gl. i 1852. Gjertrud døde 69 år gl. i 1873. Det var disse tre ekteparene som gjorde dette vågestykket med å kolonisere Østerdalen i Bardu. Han Sevald ryddet Øvre Indseth

Pioneren Erik Simonsen Strømsør fra Alvdal, som ble 97 år gammel.

Det er jo sannferdige beretninger om han Bjønn Erik. Noe av det mest dramatiske med hans bragder er kommet frem med tiden. Men tenk, de andre bragder og eventyr han var utsatt for igjennom sitt lange livsløp til nesten sine 100 år er nesten ikke nevnt. Han ble jo 97 år gammel.

mens han Hallstein ryddet Nedre Indseth. Han Erik Øren skilte lag etter at han hadde bodd på Indseth en tid. Han hadde valgt seg ut et rydningsfelt seks kilometer lenger ned ved Breifallfossen. Det var nok der han ville bo, for Erik var først og fremst jeger. Og der hadde bjørnen og rovdirene sine tilholdssteder, det yrte av liv i busker og kratt og elva og Altevattnet gikk fisken i stimer. Der borte i fjell-sidene gikk reinen og der skvaldret rypeflokkene borte i viebuskaset. Ho «Hallsteins-Gjertrud» var ofte irritert på rypa som var nokså nærgående de første vintrene. De satt på hustakene og skvaldret. Ho satte melkebøttene fra seg og såg bortpå taket: «Du kain full skrakle du som ha vurri her før», sa hun. Det var nok en kamp for eksistensen, derfor måtte noen av dem bukke under så altfor tidlig.

Han Erik bygde sor seg selv mellom bergpallene nede ved fossen og kalte gården sin for «Strømsør». Han var jo fra Strømmen på Auma og gamlegården heter jo «Øren». Derav «Strømsør». Det var et ypperlig terreng for jakt og fiske, men for jordbruk bøde det vel på en kummerlig eksistens. Det ble nok fisken og jakten som berget han og familien de første årene. Det gikk jo mannsdrøer før dalen ble farbar med hest, de måtte klatre over bergknausene over fjellryggene med tunge bærer. Det var et vågestykke å komme seg frem med kløvhest helt frem til 1900-tallet. Trødde hesten forkjørt, kunne det bære rett med i avgrunne.

Han «Bjørn-Erik» som skjøt så utallige mange bjørner, han rakk ikke å lade om før bjørnen var kommet imot han.

Da kjører han spydet i bjørnen. Han levde til i 1910 og døde 97 år gammel. Ho Kirsti døde i 1881 bare 68 år gammel.

En av de første somrene der oppe på Strømsør hadde de fått alt seg opp tre kyr og de hadde ei lankua. Bjørnen slo ihjel de tre, men lankua ble spart. Kirsti ho fette sine modige tårer, men han Erik svor hevn. Han fikk ikke utnavnet «Bjønn-Erik» uten grunn, han ble en sagnomsust herremann som såvidt berget livet i kamp med bjørnen. Han fikk ikke tid å lade om igjen, han kjørte spydet i bjørnen. Han sa: «No to ei bjørnemiltet og rennte det ti brøstgropa pånn». Det er mange historier om han «Bjønn-Erik». En gang kom han fra en fisketur fra Altevattnet, med ett fikk han øye på tre bjørner oppunder ei bergule. Han kom seg fortest mulig hjem og fikk ladet begge sine børser, han tok den eldste dattera, ho Berit, med seg for å bære og hjelpe til. De kom oppunder bergula under vinden. Han Erik tok sikte på binna som kom rullende mot dem, og der sto lille Berit med børsa klar. Erik skjøt - og atter kom det en bjørn rullende nedover mot dem. I de mange dramatiske situasjoner fikk han ikke tid til å lade om igjen, da hendte det at bjørnen la på han, da hadde han bjørnespydet klar til angrep. Han «Bjønn-Erik» hadde uvanlige krefter som sagnet går, at han kunne bære ei halv tønne fisk ned fra Altevattnet eller en voksen reinskrott innefra vidda, det var som å legge kløv på en hest.

Inne ved Lillevand skjøt han ei binne som var så stor at hodet sleptes etter marka, da han la ho på en lang slede. Fiskekulpene under Breifallfossen og bjørnelendet omkring både lokket og skremte, krefter og humør kunne ofte bli utsatt for harde press - da bjørnen tok mye av buskapen hans, og reinsdyrene kunne legge seg over marka hans og gnage alt snaut. Det kunne mange ganger gå utover kona, ho Kirsti Larsdr. da han Erik måtte ut i skog og mark på jakt eller fiske. Om vintrene drev Erik som skinnfjellmaker og slakter nede i bygda. Han var både værspåmann og doktor, han laget medisiner som svidde på tunga, han ble sagnomsust for sine meritter. Han hadde en jernhelse som aldri ble plaget av sykdom. Det kom mange barn til verden hos ho Kirsti og han

Erik på Strømsør. 1. Berit født på Øytangen i 1838 gift med Anders Dahlberg fra Piteå i Sverige. 2. Simon gift med Marit Olsdr. Tønneseth. 3. Lars gift med Hanna Jonsdr. Sørård. 4. Ola gift med Olea Larsdr. Strømseng. 5. Lars-Martin gift med Berit Olsdr. Tønneseth. 6. Sigrd-Anna gift med Nils Fleskmo i Målselv. 7. Iver gift i Bø i Vesterålen. Ho Kirsti fødte altså seks barn der oppe på Strømsør under elendige forhold, det finns neppe noen mor der oppe som har måttet gjennomgå så store lidelser. Hun måtte føde sine barn alene uten noen hjelp. Veene kom brått over henne mens Erik var ute på sine jakttokter. Det finnes stammer ute i verden, deriblant eskimoene, som sender mennene sine ut i isen på jakt mens de skal føde, men oppe på Strømsør kom fødselen brått og dramatisk.

En gang var han Erik på jakt inne ved Stallojokka, der hadde han fått skutt den største reinbukken. Mens han holdt på å flådde kom uværet over han som en mørk sekk. Han måtte bare grave seg ned i sneen, da det lysnet av dag kom han seg hjem med mat. Men om kvelden forut kom veene brått på ho Kirsti, ho forsto at ho måtte bli alene med ho vesle Berit og han Simen som var vel et par år. Da lille Berit var 8 år måtte hun assistere mens mora gav henne instruksjoner. Ved senga var det ordnet med varmt vann, noen kluter med barnetøy, et neste ulltråd og ei sauesaks. HUn hadde senere fortalt at spenningen og redselen fikk henne til å skjelve som et ospeløv. Uværet raste ute og lille Berit hadde sovna av ved senga. Men Kirsti ho klarte alt selv, fødselen var over. Ho klarte det utrolige, tidlig om morgenen måtte hun stå opp, borti fjøset og stelle dyrene. Imidlertid hadde ho sendt hunden, han «Passop» til Indseth, styggtidig på morraskvisten skrapte det på døra ho Hallsteins-Gjertrud på Indseth, dit var det seks km. Det var da bare å hive seg i klærne for de to kjerringene på Indseth. Ho Ingrid og ho Gjertrud la i vei i uværet til Strømsør og møtte først ho lille Berit ute på trappa som sa: «Ho mor ha fått en liten gutt i senga si, men det e itt'n Simen». Disse to fra Indseth holdt på å koste av seg sneen, der kom ho Kirsti kavende i snefonnene opp fra fjøset. Da hadde hun berget frem et liv om natten, men hun måtte også berge livet til buskapen borte i fjøset. Gutten som ble født den vinternatta i 1843 var han Lars E. Strømsør som ble gift med ho Hanna Jonsdr. Sørård.

Ho Kirsti ho ofret det ho greide for mann og barn, og slet seg tidlig ut. Ho måtte greie strabasene ilag med han «Bjønn Erik». En annen gang ho Kirsti «ventet seg» kom veene igjen brått på, da sprang Berit halvmila opp til Indseth, men da Indseth-kjerringene kom frem til Strømsør var barnet allerede kommet til verden. Da Berit var blitt 12 år gammel skulle ho følge med far sin ned til bygda. De kjørte med hest og slede og det var bitende kaldt om vinteren. Nede ved Tronga falt Berit av lasset og ned i den åpne elva, ho holdt på å fare nedi fossen. Ligg

Andes Andersen Dalberg og hustru Berit Eriksdatter f. Strømsør. Ho måtte være med på bjørnejakt og ho som måtte assistere under fødsel bare 8 år gammel, ho falt i elva midtvinteres, og så mye mer.

stille førkjel ropte han. Men i det samme måtte faren stupe seg uti elva og rakte ho kjørestaven og fikk ungen på land. Silk kom istappene ned til bygda og fikk tint seg opp igjen. Men der på Strømsør vaks barneflokker opp. Tre av sønnene til han Bjønn Erik kom til Sørtdalen og utmerket seg som flinke og sterke jordbrukere. Han Hans Brandvold sa en gang om «Eriksønnene»: «En kan andre seg over at det ble så pass bra folk av disse Eriksønnene, som vaks opp i oska». Men de hadde nok arvet foreldrenes arbeidsiver og kampmot for å overleve under så vanskelige forhold der oppe den karrige fjellheimen. En gang var Eriksønnene på bjørnejakt og særskjøt en hannbjørn. De rekte blodsporene til bjørnehlet soim bjørnen hadde krøpet inn i. Det ble jo en dramatisk historie da «Eriksønnene» tok bjørnen i hiet. Det var han Ola som krøp inn i hiet og skjøt bjørnen der i mørke hula, fikk dradd den ut av hiet og flådde den der. Ho Berit, deres søster, ble jo gift med han Anders Andersøn Dahlberg. Bruket er utlagt av Strømsør. I sin ungdom som gjetergutt på Løkstad øvde han seg opp i steinkasting og var berømt for sin treffsikkerhet. Han brukte steiner og kastet fugler ihjel, han ble også mye ilag med han Bjønn Erik på bjørnejakt, men det sles ingen ting om at han kastet bjørnen ihjel med steiner. Den tapre bureisningskvinnna, ho Kirsti Strømsør, døde i 1881 bare 68 år gammel. Og han «Bjønn Erik» er sagnhelten for sin rådsnarhet i kamp med bjørnen og alle hans utallige jakt historier. Han hadde en jernhelse, han døde i 1910 97 år gammel. Et minne om disse slitets trølere som må leve men aldri dø.

Odd Bjørklund

Dette er gamle «Strømsør» oppe i Østerdalen. Det var her oppe i ville fjellheimen ho Kirsti og han Erik kjempet og

kavde tor seg og sine. Gården ble med årene flyttet fra elva og opp til eggva ovenfor, da ungeflokken vaks opp som ble

til stor hjelp. Det ble et stort bruk på «Strømsør». Stuen er nu restaurert.